

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В.А. ПРЕДБОРСЬКИЙ,

д.е.н., професор, Національна академія внутрішніх справ

Тінізаційні особливості «елітної» владно-бізнесової структури

У статті розглядаються сутність, особливості, форми прояву протиріч у ланці влада-бізнес-суспільство, використання їх суб'єктами кланових владно-бізнесових структур як гібридних засобів посилення процесу тіньового перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного тіньового парасуспільства.

Ключові слова: незавершена модернізація, «елітний» владно-бізнесовий сегмент, подвійна гібридизація, характеристики кризової гібридизації.

В.А. ПРЕДБОРСКИЙ,

д.э.н., профессор, Национальная академия внутренних дел

Тенизационные особенности «элитной» властно-бизнесовой структуры

В статье рассматриваются сущность, особенности, формы проявления противоречий в звене власть-бизнес-общество, использование их субъектами клановых властно-бизнесовых структур как гибридных средств усиления процесса теневого перераспределения собственности и власти в интересах субъектов паразитарного теневого параобщества.

Ключевые слова: незавершенная модернизация, «элитный» властно-бизнесовый сегмент, двойная гибридизация, характеристики кризисной гибридизации.

V. PREDBORSKIJ,

doctor of Economics, professor, National Academy of Internal Affairs

Tenisation features of the «elite» power-business structure

The article deals with the essence, peculiarities, forms of manifestation of contradictions in the link between power and business society, their use by the subjects of the clan power and business structures as hybrid means of strengthening the process of shadow redistribution of property and power in favor of the subjects of parasitic shadow parasociety.

Keywords: incomplete modernization, «elite» power and business segment, double hybridization, characteristics of crisis hybridization.

Постановка проблеми. Дискурсивний аналіз причин системного гальмування нагальних суспільних реформ, хронічного нехтування суспільних вимог і потреб врешті-решт призводить до дедуктивного виокремлення причини суспільних деформацій – наявності історичного явища міжсекторного розламу в інституційній сфері та її прояву – «автономної тіньової держави», що, за сучасних умов, перетворилося на гальмівний деструктивний фактор суспільного розвитку.

Необхідність протидії тіньовим процесам знайшла відображення в ряді важливих законодавчих, нормативно-правових актів держави, а саме: законах України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про запобігання корупції», указах Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» і «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції», постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки та інших відомчих актах із зазначеної проблеми.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. До вітчизняних досліджень з теорії тінізації відносин належать праці В. Д. Базилевича, А. В. Базилюка, О. І. Барановсько, В. М. Бородюка, Г. С. Буряка, З. С. Варналія, А. С. Гальчинського, Я. Я. Дьяченка, С. О. Коваленка, І. І. Мазур, В. О. Мандибури, О. В. Турчинова та ін. Значний внесок у розробку адміністративно-правових і кримінально-правових аспектів протидії корупції зробили вітчизняні вчені-юристи.

У той же час, у зв'язку з недостатнім системним вивченням явищ тіньових суспільних процесів причини їх виникнення, існування та розвитку потребують подальшого вивчення, зокрема причини міжсекторного розламу в інституційній сфері, явища «елітного» владно-бізнесового сегмента, їх особливості та небезпека за сучасних умов.

Метою статті є подальший дискурсивний розвиток вивчення причинного комплексу тіньових засобів гальмування суспільних реформ, їх особливостей в сучасних умовах щодо «елітного» владно-бізнесового прошарку, існування явища гібридизації влади та бізнесу як найсуттєвішої загрози національній безпеці.

Виклад основного матеріалу. Аналіз вітчизняних суспільних процесів у їх історичних метаморфозах, механізмів взаємодії суспільства та влади свідчить про наявність стійкого відтворення суттєвих тінізаційних протиріч у взаємодії інтересів влади та широких верств населення, поглиблення загрози подальшої експансії тінізаційних засобів прийняття владних рішень і дій та адекватного посилення тінізації відносин суспільного супротиву (як реакції на владну тінізаційну інвазію).

Наслідками кризової модернізації залежних країн є утворення в них міжсекторного розламу, тобто наявності якісної соціально-економічної різниці в асинхронному розвитку окремих секторів інституційної структури, зокрема в ланці «елітний» сектор владно-бізнесової структури та ординарних секторів, причиною системної тіньової автономізації – появи автономних, тіньових, олігархічно-владних, кланових елітних прошарків як активних продуцентів системної тінізації, на одному полюсі, та суцільної бідності – на іншому. Вони є головними суб'єктами поглиблення сучасних протиріч модернізації, її тіньового гальмування, однією із сучасних функціональних форм вітчизняного тіньового парасуспільства [1], «автономної тіньової держави» [2] щодо владно-бізнесових гібридних структур. При цьому цілі бізнесу є тотально заполітизованими, а цілі влади – меркантильно-корпоративними¹.

Модернізація в цих країнах у найширшому аспекті зв'язана з явищем «гібридизації» суспільних відносин, перш за все в «елітному» владно-бізнесовому сегменті, коріння якого слід шукати в особливостях незавершеної модернізації вітчизняного залежного суспільства.

¹ Принциповим проявом процесу бифуркації сучасної соціально-економічної структури вітчизняного суспільства, який потенційно утримує в собі потужні протиріччя тінізації, перш за все в ланці «влада-суспільство», є наявність циклічного процесу її незавершеної модернізації. Він притаманний традиційним суспільствам так званої селянської цивілізації, до яких відноситься більшість існуючих країн і які утворюють в сучасних умовах «друге» або «мале» суспільство по відношенню до пануючої західної. Це стрижень процесу сучасного національного амбівалентного прискорення прогресу та деградації, що відбувається в Україні на основі пристосування її інституційної структури до інвазії, вестернізації, квазінаближення, відкриття, адаптації та асиміляції до вимог сучасного західного технологічного, економічного, політичного, культурного та іншого способу життя, що має назву модернізації. Виклик Заходу і відповідь вітчизняної інституційної структури утворює в останній цілу систему визначних соціально-економічних ефектів, зокрема системну тіньову біполярність «влада-суспільство» в її розвитку, виділення елітних паразитарних структур як генератора тінізаційних процесів.

Перш за все слід звернути увагу на суттєві функціональні особливості щодо модернізації залежного суспільства, «ординарного» сектора суспільства, що об'єднує всю сукупність неолігархічних, не зв'язаних з владою сегментів, та «елітного» владно-бізнесового сектора. «Елітний» владно-бізнесовий сектор суспільства виступає як прямий посередник впливу домінуючого зовнішнього фактора тиску на національну суспільну організацію, що здійснює Захід. Останній виступає як суб'єкт подвійного впливу на незахідний світ: він, перш за все, пропонує свої ідеали, засновані на релігії свободи, а також свій досвід суспільної організації і прозахідний алгоритм подолання існуючих протиріч вестернізації. У зв'язку з цим він здійснює цивілізаційний субдукційний тиск на структуру незахідних суспільств, архаїзуючи їх при цьому. Генетична структура «елітного» владно-бізнесового сектора залежного світу є змішаною, гібридною (зокрема на базі змішування влади та бізнесу), що інституційно виникла як результат своєрідної інтеграції традиційної генетичної організації залежних країн та тиску вестернізаційної модернізації. Функціонально «елітний» владно-бізнесовий сектор залежних країн номінально призначений для їх суспільної структури як локомотив модернізаційного розвитку. В умовах вітчизняного суспільства він перетворився на головне гальмо ефективної модернізації, активатор кризової форми модернізації [3].

Тіньова – неформально-кланова економіка суспільств традиційного типу в умовах ринкових перехідних процесів набуває величезних масштабів. Якщо в умовах розвинутих країн неформальні утворення значною мірою перебувають у згорнутому вигляді, то при одночасному застосуванні моделі відкритої економіки для перехідних систем і тиражування всередині країни прозахідних засад розвитку неформально-кланова економіка вибухоподібно розширює обсяг та спектр своїх перетворених псевдоринкових форм, виступаючи передумовою виникнення та розвитку багатьох сучасних тіньових процесів. Цей сегмент економічної структури, перебуваючи на її периферії, продемонстрував стійкий імунітет як до намагань її знищення та підпорядкування залишків загальному одержавленню економіки, так і надання йому розвинутих ринкових форм.

Важливого методологічного значення набуває уявлення про вихідну протоформу (метаморфозу)

сучасної елітної неформально-кланової тіньової економіки, як форми кризи державного управління, що історично та логічно визначає подальший розвиток цього соціально-економічного феномену. Такою формою, історичною стадією становлення сучасної неформальної тіньової економіки в Україні є так зване «мале» неформальне суспільство – така соціальна субкультура, що виключає інституціоналізацію відносин, характеризується відсутністю взаємозв'язків між повсякденним життям людей та формальною владою, нерозвинутістю політичного представництва інтересів широких мас населення. Отже, тінізаційний ефект неформальної організації виникає внаслідок її взаємодії з дисфункційним паралельно існуючим простором (по відношенню до особливостей неформальної організації) системою державного управління. Для «малого» суспільства характерним є локальна, неформальна та неінституціоналізована природа соціальної організації, дуалізм норм, що діють в цьому суспільстві.

У сучасному модернізованому західному суспільстві взаємодія державної влади та бізнесу являє собою складну систему суспільних відносин між поліструктурами політичної та господарської влади з приводу спільного використання за допомогою різних важелів у своїх специфічних інтересах ресурсної бази економіки.

Великого значення надається відокремленому існуванню цих сфер одна від одної, зокрема ринку від інших сфер. Так, вільний ринок передбачає такий режим свого функціонування, коли він позбавлений спільних механізмів впливу від політичної, соціальної чи традиційної підсистеми. Як антитеза йому тіньовий ринок виникає всюди, де «економіка повністю не відділена від інших сфер діяльності». І якщо утворення надійного бар'єру між ринком і суспільством знаходилося у центрі трансформації західних країн у XIX–XX століттях, то функціонування країн селянської цивілізації йшло, значною мірою, зворотним шляхом. Це, зокрема, було характерним для радянської системи. Симбіоз партії та держави – стрижневий елемент радянської системи, який передбачав тісне переплетіння політичних, адміністративних та економічних функцій, наприклад єдність політичного і господарського керівництва економікою.

Іншим важливим базисом диференційованого існування підсистем «бізнес-влада» модернізованого суспільства є ліберальне уявлення про на-

явність кордону між приватним і публічним життям. Принципово важливим вихідним пунктом в системі цих уявлень про будь-яку діяльність суб'єкта є захищеність від зовнішніх впливів простору приватного життя. Наявність сфери приватного життя забезпечує «свободу зберігати свою індивідуальність всередині будь-яких суспільних структур та об'єднань» [4, с. 54], здатність захищати її від соціально нав'язаних вимог, що штовхають індивіда до тінізації власної діяльності. Гібридизація, змішування для цієї соціально-економічної структури є не тільки не випадковою, стохастичною подією, але одним із головних амбівалентних чинників її розвитку, що визначають цивілізаційні переваги суспільної організації та водночас обумовлюють існування асиметрично більшого по відношенню до пануючої розвинутої структури західного суспільства тягаря проблем, пов'язаних, зокрема, з тінізацією економічних відносин.

У зв'язку з необхідністю подолання вищезазначеного протиріччя слід звернутися до зауважень відомого англійського дослідника селянської цивілізації Т. Шаніна, який радив зосередити увагу на так званих маргінальних соціально-економічних формах, що, на його думку, притаманні селянському суспільству [5, с. 12–17]. Це експоллярні (позаполюсні), нечисті економічні форми, що відбивають об'єктивно властиву цьому суспільству якісно більшу різноманітність змішаних форм, що значною мірою формують економічну структуру, альтернативну пануючій у даний час розвинутої ринковій. Експоллярні, змішані форми – це форми, що гносеологічно функціонують поза існуючі інваріанти домінуючої прозахідної економічної моделі і відбиваються у такий спосіб у перетворених формах у базових важелях державної політики, виявляють себе там і як відповідні їй тінюві засади організації реальної влади.

«Елітна» владно-бізнесова структура в залежних країнах має синергетично подвійну гібридизацію: по-перше, гібридизацію інституційних відносин влади та бізнесу, по-друге, гібридизацію змісту подальшого реформування, посилення в ньому тренду кланово-ринкового розвитку.

Одним із проявів незавершеного характеру модернізації «елітного» владно-бізнесового прошарку взаємопроникнення суспільних сфер, їх невідокремленості є невільний вибір партнерів для соціально-економічної взаємодії [6, с. 21–23]. Вибір партнера залежить від його при-

належності до певної системи персоніфікованих общинних відносин, а отже, від залежності, побудованої на общинних зв'язках. Можливості суспільного регулювання та контролю за цими зв'язками значно знижені, оскільки вони відкидаються системною общинною організацією, а отже, набувають характеру тінювих. Реально виключена можливість селекції партнерів для функціонально різнопланової діяльності – суспільної, комерційної тощо. Вимога особистого як вихідної передумови для здійснення економічних дій перетворює будь-якого члена локального общинного суспільства на універсального партнера, пов'язаного спільною відповідальністю за долю общини. Локальне суспільство – сім'я, община, мафія, організовані злочинні угруповання – завжди є самодостатнім, ізольованим, а отже, ворожим до навколишнього середовища, протиставленим щодо нього, тінювим.

У межах локального кланового суспільства вся сукупність його суспільних відносин зводиться й визначається відносинами між «своїми» внутрішніми персоніфікованими відносинами. Ця форма малого суспільства диференціює статус його члена залежно від системи особистої залежності. Таким чином, соціальна організація традиційного суспільства, «традиційний порядок характеризується потрійним градієнтом: часовим (центральна роль традиції і прецеденту), просторовим (локалізація трансакцій) та ієрархічним (відносини панування та підпорядкування)» [7].

Система традиційного кланового суспільства може адаптуватися до існування позалокальних відносин (ринкових, цивільних, комерційних) за умови, що вони підпорядковуються логіці та адресі персоніфікованих відносин. Орієнтація на систему особистої залежності від ієрархії локального суспільства продовжує відтворюватися і на макросоціальному рівні при трансляції общинних відносин на вищий соціально-економічний рівень.

Одним з критеріїв незавершеної модернізації суспільств общинної організації є дуалізм норм, що оцінюють поведінку, з одного боку, членів своєї кланової спільноти і, з другого – тих, хто знаходяться поза суспільством, – чужих [6, с. 24–30]. Ступінь інтенсивності дуалізму норм є мірою просування того чи іншого суспільства по шляху модернізації: чим більш двоїсті норми, що існують в суспільстві, тим менш суспільство, що є об'єктом дослідження, належить до сучасного суспільства. Головна за-

кономірність зміни тенденції його розвитку побудована на наступному: зростання залежного стану традиційного кланового суспільства, посилення тиску на нього з боку норм сучасного суспільства продукує умови для відповідного еластичного посилення архаїзації першого, його дуалізму норм, а отже, й тінізації суспільних відносин.

Сучасна фінансова, економічна криза в країні, численні фактори «гібридної війни» активно виконують функцію щодо посилення процесу перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного, тіньового «елітного» владно-бізнесового парасуспільства. Найважливішими характеристиками цієї форми тіньового парасуспільства, як засобу кризової гібридизації щодо гальмування реформування суспільства в Україні, є:

а) посилення потягу до край обмеженого простору прийняття транспарентних владно-політичних, владно-бізнесових стратегічних рішень, замкненості тіньового парасуспільства. Воно є головною сферою діяльності вищих державно-владних кланових олігархічних кіл, всередині яких точиться жорстока конкурентна боротьба за ті чи інші ніші елітної сфери. Потрапити до неї можна лише новим більш потужним фінансово-адміністративним клановим колам, що здатні відтіснити стару еліту за допомогою гібридних політико-економічних засобів на другий план;

б) посилення інформаційно-адміністративної, політичної, бізнесової, економічної непрозорості тіньового, кланового владно-бізнесового парасуспільства. Якщо за кордоном політична, адміністративна діяльність, фінансові ринки є відкритими, інформація про них є доступною, то український ринок політичних, адміністративних, фінансових, майнових процесів є водночас зрегульованим, недорозвинутим і системно непрозорим, кланово-обмеженим;

в) потяг до обмеження простору, доступності фінансових ресурсів країни, зосередження їх в олігархічних колах в елітарних структурах. Основу сучасної олігархії складає фінансова олігархія, що являє собою союз фінансових, промислових і владних груп. Вітчизняною особливістю цього явища є гібридна влада адміністративно-економічних груп (АЕГ), що сформувалися на залишках владної адміністративно-радянської системи та отримали доступ до фінансових ресурсів у зв'язку з належністю їх до сфери державного управління;

г) посилення залежності суб'єктів тіньового «елітного» владно-бізнесового сектору від паразитар-

ної експлуатації державних фінансів. Український «елітний» владно-бізнесовий капітал не являє собою результат офіційних доходів чи вдалого прикладання капіталу. Він є результатом перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, сформований як засіб паразитарного використання з державної власності, бюджетних коштів і прав, корупційно-набутих на їх обслуговування;

д) формування різко асиметричних умов господарювання для різних суб'єктів, реалізація системного комплексу заходів щодо підтримки привілейованого становища паразитарної «елітної» владно-бізнесової структури щодо інших суб'єктів. Це виявляється в нерівномірності, дискреційності, преференційності оподаткування та загального режиму господарювання, перекладанні фіскального тягаря на ординарних суб'єктів;

е) максимальне кланово-олігархічне адміністративне обмеження конкурентно-ринкового середовища в країні, свободи підприємництва, створення для суб'єктів ординарного підприємницького сектора режиму адміністративного та фіскального тиску, численних заборон й обмежень, вслякого стискання обсягу ринку, виштовхування цього сектора за межі офіційної діяльності. У зв'язку з цим Україна, соціально-економічні умови якої мають значний потенціал розвитку підприємницького сектора, офіційно має цей сектор у непропорційно обмежених обсягах;

є) посилення нерівномірності розподілу доходів, що вказує на наявність в економічній структурі країни явища міжсекторного розламу, сформованість протекціоністської моделі економічного розвитку, що передбачає широке використання прямої чи опосередкованої державної підтримки «елітного» бізнесу, що є абсолютно природним в умовах гібридного владно-бізнесового кланового протекціонізму;

ж) закріплення за внутрішнім для тіньового «елітного» владно-бізнесового парасуспільства звичаєвим клановим правом найвищих для нього тіньових юридичних потужностей, нейтралізація будь-яких офіційних вимог законодавчих і нормативних актів, правоохоронних органів, судового переслідування, у тому числі і з боку антикорупційних органів;

з) формування потужних можливостей щодо реалізації провідної функції тіньового зростання у вітчизняних умовах – перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, різке об-

меження легальних інвестиційних можливостей економічного режиму в країні.

Набуття тінзовим «елітним» владно-бізнесовим парасупільством розвинутих тінзових проявів свідчить про наявність нового тінзового технологічного базису як змісту цього процесу. Таким є встановлення криміногенно-інноваційного типу тінзового зростання.

Однією з органічних форм цього сегменту тінзового парасупільства, побудованих на кризовій гібридизації відносин у ланці «влада-бізнес-криміналітет», є відносини системної, тотальної корупції. Корупція у вітчизняних умовах – це не тільки і не стільки форма злочинного збагачення бюрократичного державного апарату шляхом персоніфікованої «тінгової» взаємодії з господарськими та іншими структурами життєдіяльності суспільства, скільки форма протиправної приватизації державної влади тінзовими структурами. За всіх часів вона була, є і буде основним засобом і гарантом криміналізації системи державного управління, його деградації. Корупція є як умовою, так і наслідком функціонування тінгової економіки, посилення майнової диференціації суспільства, кризи та деградації суспільно-політичного життя, кадрової кризи у системі державного управління тощо.

У сучасних умовах з'являються нові форми корупційних процесів, що справляють найсуттєвіший вплив на стан та результати діяльності всієї державно-владної системи. До таких форм слід віднести так звану «вертикальну» корупцію. «Вертикальною» корупцією, на нашу думку, є девіантна форма системного використання механізму державно-владної вертикалі для скоєння корупційних діянь за допомогою вертикально спрямованого потоку корупційної ренти.

Гібридизація влади та бізнесу свій частковий, але важливий прояв, зокрема, має у найтіснішому зв'язку чиновника від влади та бізнесмена, чи, що не рідше, реалізації функцій влади та бізнесу однією особою. У зв'язку з цим девіантність принципів і методів вітчизняної бізнесової діяльності іманентно здійснює трансфер до сучасної владної вертикалі, визначає її якість. Принцип вітчизняного бізнесу – перш за все власне збагачення – активно застосовується до вертикалі влади, що утворює в її структурі вертикальний потік (знизу доверху) корупційної ренти, перетворюючи функцію влади у потужний корупційний бізнес-проект, що вимагає корупційного пере-

планування цього бізнесу, часто – густо під дахом адміністративних реформ.

Потужним чинником подальшої кризової гібридної тінзації суспільних процесів в Україні є гібридні засоби агресії Росії.

Слід зазначити, що суспільні структури метрополії імперій (постімперій) є головними провідниками домінуючого субдукційного кланово-тінзаційного (гібридного) консервуючого впливу на імперську периферію.

Особливо деформаційно небезпечними, гібридно-кризовими для українського суспільства є тінзаційні імперські впливи на національну еліту, державно-владну систему, подальшу деградацію адміністративного ресурсу, за допомогою яких здійснюється розбещення моделлю колабораціонізму владних верхів, у тому числі за допомогою спецслужб, активний перерозподіл кращих ресурсів проімперських місцевих еліт на користь метрополії, що фактично знищує кадрові ресурси всієї периферії імперії.

До основних синергетично діючих тінзаційних факторів гібридної війни з боку «елітного» владно-бізнесового прошарку також відноситься значне посилення спектру форм тінзового механізму перерозподілу бізнесу та влади в суспільстві, як головної тінзаційної інституційної гібридної загрози. Проявами такого типу тінзової загрози є сучасна розбудова приватизаційних процесів, рейдерські захоплення, енергетична залежність країни, від її вугільного сегменту зокрема (що має у значній мірі штучний тінзовий характер), «віртуальна» економіка тінзових фінансових, валютних криз, вилучення геоекономічної ренти засобами потоків контрабанди, утворення тінзової дельти у трансфертних цінах через формування «чорних» тінзових зон типу ОРДЛО, тінзові засоби знищення оснащення українського війська, гібридна війна, що утворює величезних обсягів комплекс з тінзових методів, сфер, форм тощо.

Висновки

Аналіз вітчизняних суспільних процесів у їх історичних метаморфозах, механізмів взаємодії суспільства та влади свідчить про наявність стійкого відтворення суттєвих тінзаційних протиріч у взаємодії інтересів влади та широких верств населення, поглиблення загрози подальшої експансії тінзаційних засобів прийняття владних рішень і дій та адекватного посилення тінза-

ції відносин суспільного супротиву (як реакції на владну тінзаційну інвазію).

Наслідками кризової модернізації залежних країн є утворення в них міжсекторного розламу, тобто наявності якісної соціально-економічної різниці в асинхронному розвитку окремих секторів інституційної структури, зокрема в ланці «елітний» сектор владно-бізнесової структури та ординарних секторів, причиною системної тіншової автономізації – появи автономних, тіншових, олігархічно-владних, кланових елітних прошарків як активних продуцентів системної тінзації, на одному полюсі, та суцільної бідності – на іншому.

«Елітна» владно-бізнесова структура в залежних країнах має синергетично подвійну гібридизацію: по-перше, гібридизацію інституційних відносин влади та бізнесу, по-друге, гібридизацію змісту подальшого реформування, посилення в ньому тренду кланово-ринкового розвитку.

Сучасна фінансова, економічна криза в країні, численні фактори «гібридної війни» активно виконують функцію щодо посилення процесу перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного, тіншового «елітного» владно-бізнесового парасуспільства. Найважливішими характеристиками цієї форми тіншового парасуспільства, як засобу кризової гібридизації щодо гальмування реформування суспільства в Україні, є:

а) посилення потягу до край обмеженого простору прийняття транспарентних владно-політичних, владно-бізнесових стратегічних рішень, замкненості тіншового парасуспільства. Воно є головною сферою діяльності вищих державно-владних кланових олігархічних кіл, всередині яких точиться жорстока конкурентна боротьба за ті чи інші ніші елітної сфери. Потрапити до неї можна лише новим більш потужним фінансово-адміністративним клановим колам, що здатні відтіснити стару еліту за допомогою гібридних політико-економічних засобів на другий план;

б) посилення інформаційно-адміністративної, політичної, бізнесової, економічної непрозорості тіншового, кланового владно-бізнесового парасуспільства. Якщо за кордоном політична, адміністративна діяльність, фінансові ринки є відкритими, інформація про них є доступною, то український ринок політичних, адміністративних, фінансових, майнових процесів є водночас зрегульованим, недорозвинутим і системно непрозорим, кланово-обмеженим;

в) потяг до обмеження простору, доступності фінансових ресурсів країни, зосередження їх в олігархічних колах в елітарних структурах. Основою сучасної олігархії складає фінансова олігархія, що являє собою союз фінансових, промислових і владних груп. Вітчизняною особливістю цього явища є гібридна влада адміністративно-економічних груп (АЕГ), що сформувалися на залишках владної адміністративно-радянської системи та отримали доступ до фінансових ресурсів у зв'язку з приналежністю їх до сфери державного управління;

г) посилення залежності суб'єктів тіншового «елітного» владно-бізнесового сектору від паразитарної експлуатації державних фінансів. Український «елітний» владно-бізнесовий капітал не являє собою результат офіційних доходів чи вдалого прикладання капіталу. Він є результатом перманентного тіншового перерозподілу власності та влади, сформований як засіб паразитарного використання з державної власності, бюджетних коштів і прав, корупційно-набутих на їх обслуговування;

д) формування різко асиметричних умов господарювання для різних суб'єктів, реалізація системного комплексу заходів щодо підтримки привілейованого становища паразитарної «елітної» владно-бізнесової структури щодо інших суб'єктів. Це виявляється в нерівномірності, дискреційності, преференційності оподаткування та загального режиму господарювання, перекиданні фіскального тягаря на ординарних суб'єктів;

е) максимальне кланово-олігархічне адміністративне обмеження конкурентно-ринкового середовища в країні, свободи підприємництва, створення для суб'єктів ординарного підприємницького сектора режиму адміністративного та фіскального тиску, численних заборон й обмежень, вслякого стискання обсягу ринку, виштовування цього сектора за межі офіційної діяльності. У зв'язку з цим Україна, соціально-економічні умови якої мають значний потенціал розвитку підприємницького сектора, офіційно має цей сектор у непропорційно обмежених обсягах;

є) посилення нерівномірності розподілу доходів, що вказує на наявність в економічній структурі країни явища міжсекторного розламу, сформованість протекціоністської моделі економічного розвитку, що передбачає широке використання прямої чи опосередкованої державної підтримки «елітного» бізнесу, що є абсолютно природним в

умовах гібридного владно-бізнесового кланового протекціонізму;

ж) закріплення за внутрішнім для тіньового «елітного» владно-бізнесового парасуспільства звичаєвим клановим правом найвищих для нього тіньових юридичних потужностей, нейтралізація будь-яких офіційних вимог законодавчих і нормативних актів, правоохоронних органів, судового переслідування, у тому числі і з боку антикорупційних органів;

з) формування потужних можливостей щодо реалізації провідної функції тіньового зростання у вітчизняних умовах – перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, різке обмеження легальних інвестиційних можливостей економічного режиму в країні.

Потужним чинником подальшої кризової гібридної тінізації суспільних процесів в Україні є гібридні засоби агресії Росії.

Слід зазначити, що суспільні структури метрополії імперій (постімперій) є головними провідниками домінуючого субдукційного кланово-тінізаційного (гібридного) консервуючого впливу на імперську периферію.

Особливо деформаційно небезпечними, гібридно-кризовими для українського суспільства є тінізаційні імперські впливи на національну еліту, державно-владну систему, подальшу деградацію адміністративного ресурсу, за допомогою яких здійснюється розбещення моделлю колабораціонізму владних верхів, у тому числі за допомогою спецслужб, активний перерозподіл кращих ресурсів проімперських місцевих еліт на

користь метрополії, що фактично знищує кадрові ресурси всієї периферії імперії.

Список використаних джерел

1. Предборський В. А. Сучасна форма вітчизняного тіньового парасуспільства / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2016. – Вип. 3. – С. 9–13.

2. Предборський В. А. «Автономна тіньова держава» як загроза національній безпеці / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2016. – Вип. 1. – С. 3–7.

3. Предборський В. А. Тінізація влади як прояв процесів незавершеної модернізації / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Науково-дослідного економічного ін-ту Мін-ва економіки України. – К., 2017. – Вип. 1. – С. 3–9.

4. Хлопин А. Феномен двоемыслия: Запад и Россия. Особенности ролевого поведения / А. Хлопин // Общественные науки и современность. – 1994. – № 3. – С. 54.

5. Шанин Т. Иное всегда дано... / Т. Шанин // Знание-сила. – 1990. – № 9. – С. 12–17.

6. Олейник А. Н. Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти / А. Н. Олейник. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 418 с.

7. Тевено Л. Множественность способов координации: равновесие и рациональность в современном мире / Л. Тевено // Вопросы экономики. – 1997. – № 10. – С. 80.

УДК: 339

Л.Б. ШОСТАК,

д.е.н., професор, головний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки Міністерства економічного розвитку та торгівлі

О.І. ДІКАРЕВ,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики Київського національного університету культури і мистецтва

Технології «ALT MONETS», BLOCKCHAIN алмазопроводів, золота та нафти

У статті аналізуються процеси входження кріптовалют в фінансові мережі економічної сфери соціального життя в методичному подоланні певної багатозначності їх віртуального й практичного використання. Автори концептуалізують цей процес як технології «alt monets» та блокчейнів (технологія Blockchain тут розглядається в парадигмі «децентралізованої технології ведення бухгалтерського обліку» в корпоративних практиках і як похідна технічного дизайну Bitcoin та його похідних в контексті програмних функцій «розумних контрактів»). В статті здійснено аналіз новітніх фінансових технологій з опрацюванням моделей їх адаптації задля поширення перспективних фінансових технологій.